

Mathias Osmundsen

Psykologien bag ondsindede rygter: et studie af sammenhængen mellem etniske gruppeidentiteter og udbredelsen af rygter om danskere og etniske minoriteter

Med de sociale mediers fremkomst er begreber som fake news, konspirationsteorier og misinformation havnet i offentlighedens søgelys. Men hvorfor spredde nogle af os utroværdige informationer på internettet? Jeg argumenter i det følgende for, at vores tilknytning til sociale grupper gør os modtagelige for *ondsindede rygter* om konkurrerende grupper. Forventningerne testes i en spørgeskemaundersøgelse blandt majoritetsdanskere og herboende etniske minoriteter. Resultaterne viser, at identifikation som henholdsvis *dansker* eller *indvandrere* forstærker deltagerens tro på og ønske om at dele ondsindede rygter om den anden gruppe, og at det særligt er *udgrubehad* fremfor *indgrubekærlighed*, der forklarer sammenhængen. Artiklen bidrager med en forståelse af, hvordan forholdet mellem majoritets- og minoritetsgrupper udspiller sig i en digital tidsalder, samt hvilke udfordringer der skal løses for at stoppe udbredelsen af misinformation på sociale medier.

Nøgleord: konspirationsteorier, sociale medier, social identitet, etniske majoritets- og minoritetsgrupper

De sociale mediers fremkomst har udstyret borgerne med hidtil uset magt til at skabe og formidle informationer med og til hinanden. Imidlertid har denne teknologiske revolution også banet vejen for fremvæksten af falske nyheder (Vosoughi, Roy og Aral, 2018), konspirationsteorier (Miller, Saunders og Farhart, 2015) og andre former for misinformation (Berinsky, 2017). Spredningen af disse typer information kan have betydelige sociale og politiske konsekvenser. Ondsindede konspirationsteorier kan anspore til fjendskab mellem politiske grupperinger (Petersen, Osmundsen og Arceneaux, 2018), og usande påstande har floreret ved vigtige politiske begivenheder som Brexit-afstemningen i Storbritannien og de seneste amerikanske præsidentvalg (Rose, 2017; Pennycook et al., 2020). Som modsvar er techgiganter som Facebook og Twitter i samarbejde med forskere og regeringer verden over begyndt at investere massivt i teknologiske og platformbaserede løsninger på problemerne. Mange af tiltagene er uden tvivl ønskværdige. Men deres succes afhænger af en væsentlig antagelse

om os borgere: Ønsker vi, når alt kommer til alt, at dele sande og troværdige informationer med hinanden?

En væsentlig gren af litteraturen svarer “ja”. Folk ønsker at tro på og dele sande historier. Men manglende opmærksomhed og svage digitale færdigheder kombineret med en hæsblæsende nyhedsstrøm på de sociale medier betyder, at vi ofte bliver narret af urigtige oplysninger (Guess et al., 2019b, Pennycook og Rand, 2019). Denne forklaringsmodel – der også animerer forsøg på at faktatjekke nyheder og “dygtiggøre” folk til at kunne navigere de digitale platforme (van der Linden, Roozenbeek og Compton, 2020) – har uden tvivl noget på sig. Når folk grundigt overvejer troværdigheden af nyhedshistorier på internettet, kan de lettere afgøre, om noget er rigtigt eller forkert (Pennycook et al., 2019). Men forklaringen kan ikke være hele historien. For når det drejer sig om information af politisk og samfundsmæssig relevans, er selve indholdet altafgørende. Folk, både de tænksomme og de skødesløse, tror på det, *de gerne vil tro på*.

I denne artikel argumenterer jeg for, at borgernes tro på og deling af utroværdige nyheder på internettet ikke afspejler uopmærksomhed eller manglende digitale færdigheder, men derimod *sociale overvejelser*. Argumentet bygger på teorier om sociale gruppeidentiteter og leder til en simpel påstand om, hvilken central overvejelse der ligger bag folks tanker og handlinger: Vil det gavne min gruppe, hvis jeg tror på og deler denne historie med andre (også selvom den ikke kan bekræftes)? Argumentet leder til en forventning om, at folk deler rygter om grupper, de opfatter som trusler, men afviser kritiske rygter og misvisende oplysninger om grupper, de selv hører til og holder af.

Empirisk efterprøves argumentet via en spørgeskemaundersøgelse af respondenter af dansk og af ikkevestlig herkomst bosiddende i Danmark. Siden 1980'erne har Danmark oplevet en kraftig stigning i antallet af indvandrere fra ikkevestlige lande. Spørgsmål om disse indvandrere og deres børns plads i samfundet er blevet et centralt og ofte stormfuldt tema i den offentlige debat og har i vidt omfang skabt en dyb samfundskløft. På den ene side står en større gruppe af bekymrede majoritetsdanskere, der omfavner en dansk-national identitet med indvandringsskepsis som et centralt element; på den anden side findes en gruppe af frustrerede minoritetsborgere, der ikke føler sig danske og i afmagt søger mod alternative identitetsfællesskaber (Christensen og Jensen, 2012; Simonsen, 2017a). Spørgsmålet, jeg undersøger, er, om folks identifikation som henholdsvis “dansker” eller “indvandrer” og deres opfattelser af hinanden gør dem mere modtagelige over for, hvad jeg kalder *ondsindede rygter*: uverificerede historier der sætter modparten i et dårligt lys.

Artiklen har to formål. Det teoretiske formål er at belyse de gruppepsykologiske motivationer, der leder borgerne til at tro på og dele utroværdige nyheds-

historier i en digital tidsalder med uendelige mængder information, og hvor redaktionelle standarder for redelig nyhedsjournalistik har mistet magt. Empirisk er formålet at kortlægge udbredelsen og troen på en række ondsindede rygter i Danmark, der relaterer sig til et af de mest polariserende politiske debatter: indvandring.

Psykologien bag rygter

Med internettets og de sociale mediers fremkomst er begreber som fake news, konspirationsteorier og misinformation for alvor havnet i offentlighedens søgelys. Selvom begreberne dækker over forskellige fænomener (for et overblik se Tandoc, Lim og Ling, 2017), er de, psykologisk set, meget ens. Megen misinformation ligner til forveksling sand information, og selvom en given information i sagens natur er enten sand eller falsk, er det derfor vanskeligt at afgøre, hvornår det er hvad. Når vi afsøger internettet for nyhedsindhold, må vi derfor ty til indirekte signaler i vurderingen af informationens troværdighed: Er kilden pålidelig, har personer, jeg stoler på, delt historien, hvad siger min maveførmelse?

Fra borgernes perspektiv bør vi derfor forstå fake news, konspirationsteorier, misinformation og så videre som eksempler på en bredere kategori af information: *rygter* (DiFonzo og Bordia, 2000). Et rygte defineres som en "nyhed eller oplysning om opsigtsvækkende begivenheder eller forhold, og som kan være rigtig, mere eller mindre overdreven eller opdigtet, men spredes hurtigt fra person til person" (Den Danske Ordbog). Definitionen gør det klart, at rygters magt afhænger af os. De bliver socialt meningsfulde, når vi tror på dem og deler dem med venner, kollegaer og – i den digitale tidsalder – vores omgangskreds på sociale medier.

Hvorfor tror mennesker på og deler rygter? Som indledningsvis nævnt fremlægges uopmærksomhed og manglende digitale færdigheder som centrale forklaringsfaktorer. Disse forklaringer bidrager indiskutabelt til vores viden om psykologien bag rygtedannelse og -spredning. Men de har også svagheder. For det første forklarer de kun i ringe grad, hvorfor det ikke er alle, men kun rygter om bestemte begivenheder eller forhold, folk tror på (Uscinski og Parent, 2014). For det andet kan de ikke forudsige indholdet af de konkrete rygter, som folk tror på. For det tredje antager forklaringerne, at folk ønsker at dele sande oplysninger. Derved overses de *social*e grunde, der kan anspore folk til at dele usande historier på internettet, såsom at underholde ens venner og følgere med sjove eller bizarre historier, selvom man ved, de er opdigtede (Kim, Jones-Jang og Kenski, 2020). I det følgende argumenterer jeg for, at særligt én social overvejelse – hvordan kan jeg bedst hjælpe den gruppe, jeg holder af? – forklarer ud-

bredelsen af den potentielt mest problematiske type af rygter: *ondsindede* rygter, der søger at skade konkurrerende samfundsgrupper og så mistillid til dem.

Sociale gruppeidentiteter, motiveret tænkning og ondsindede rygter

Mennesker er sociale væsener. Hvad enten det drejer sig om et fodboldhold, den lokale fagforening eller et større etnisk-kulturelt fællesskab, er følelsen af samhørighed med bestemte sociale grupper central for vores selvbillede, adfærd og tanker (Hogg og Abrams, 1988). Mennesker varierer naturligvis i styrken af identifikation med forskellige “indgrupper” og i opfattelsen af “udgrupper”. Nogle støtter glødende byens fodboldhold og afskyr dets rivaler; andre følger kun holdet sporadisk og nærer intet had til andre klubber. Men et gennemgående træk er, at når først vi føler os knyttet til en gruppe, vil vi gå langt for at fremme dens interesser og forsvare den mod udgrupper, der opfattes som fjendtlige (Tajfel et al., 1979).

Disse gruppepsykologiske mekanismer påvirker også måden, hvorpå vi tilgår information. En omfattende litteratur om motiveret tænkning dokumenterer, at vi flittigt fortolker information, så det sætter vores egen gruppe i et positivt lys og konkurrerende grupper i et negativt lys (Kunda, 1990). Også i den politiske verden kan gruppeidentiteter – særligt tilknytningen til politiske partier – påvirke folks overbevisninger og adfærd (Huddy, 2001). Langt de fleste studier foregår i Amerika. Her medfører den stigende polarisering og stadigt dybere politiske grøfter (Iyengar, Sood og Lelkes, 2012), at demokratiske og republikanske vælgere langt oftere både tror på (Miller, Saunders og Farhart, 2015) og deler falske nyhedshistorier (Guess et al., 2019a; Osmundsen et al., 2021) på de sociale medier, der nedgør modstanderpartiet, end historier, som ikke harmonerer med deres partitilhørshold. Gennemgående for disse studier er gruppepsykologiens afgørende rolle. I et polariseret politisk klima, hævdes det, tjener delingen af ondsindede rygter dels som et redskab til at mobilisere ligesindede partimedlemmer mod “den skræmmende udgruppe” (Uscinski og Parent, 2014: 132), dels som politisk ammunition til at skade modstanderpartiets omdømme i den intense kamp om vælgerstemmer.

Lektien fra disse studier er klar. I konfliktsituationer deles selv utroværdige rygter, så længe de kan bruges strategisk til at skade udgruppens omdømme. Teorier om gruppepsykologiens indflydelse giver derfor en præcis ramme for at forstå og forudsige, hvornår bestemte rygter appellerer til bestemte typer af mennesker. Imidlertid findes der kun en håndfuld studier, der undersøger teoriens forklaringskraft, og de har snævert fokuseret på en bestemt gruppeidentitet – partitilhørsforhold – i en amerikansk kontekst. Men teorien om gruppeidentiteter er en generel påstand om, hvordan folk agerer i verden. Spørgsmålet er

derfor, om tidligere fund gælder for andre sociale identiteter i andre sammenhænge.

Etnisk gruppekonflikt og ondsindede rygter i Danmark

Etniske massakrer og folkedrab har ulykkeligvis været et tilbagevendende fænomen igennem menneskehedens historie. Af teoretisk interesse er dog det faktum, at rygter spiller en fremtrædende rolle i optakten til så godt som alle etniske konflikter. I deres imponerende, men hårrejsende værk om etniske massakrer konkluderer Horowitz og Varshney (2003: 5): “Rygter om aggressioner begået af etniske grupper er næsten altid til stede i optakten til dødelige etniske oprør”. I deres studie af rygedynamikker under etniske voldsepisoder erklærer Bhavnani, Findley og Kuklinski (2009: 977) sig enige. Forfatterne fremhæver hvordan gruppebaserede etniske konflikter stort set altid igangsætter spredning af enslydende rygter om modstandergruppens (1) overlegne magt, (2) ondsindede intentioner og (3) voldsparathed.

Danmark er – lykkeligvis – ikke på randen af borgerkrig. Men de sidste årtiers stigning i antallet af indvandrere og efterkommere fra særligt ikkevestlige lande har både blandt politikere og i den bredere befolkning aktualiseret spørgsmål om etnisk identitet og forholdet mellem kulturelle grupper. Hvornår kan indvandrere blive del af “vores” nationale fællesskab, og hvordan trækkes grænsen mellem “os” og “dem”? Spørgsmålene slår ofte gnister. Mange danskere tror, det går værre med integrationen, end det faktisk gør (Brygger et al., 2021). Analyser viser, at mange anser indvandring, særligt fra muslimske lande, som en trussel mod den nationale egenart (Reiermann og Andersen, 2019), at sådanne trusselopfattelser kan intensivere styrken af national identitetsfølelse blandt majoritetsbefolkninger, og at de kan lede til ønsket om en stadig strammere indvandringspolitik (Hainmueller og Hopkins, 2014).

Færre studier beskæftiger sig med indvandrere og efterkommeres identitetsdannelse. De få, der gør (se fx Christensen og Jensen, 2012; Simonsen, 2017a,b), peger på, at mange – men bestemt ikke alle – er så frustrerede over ikke at blive anerkendt som danskere, at de som konsekvens tager afstand fra det danske og søger mod etniske minoritetsfællesskaber som erstatning. Som Simonsen (2017b: 127) viser på baggrund af interviews med andengenerationsindvandrere fra Mellemøsten, påtager mange sig en “indvandreridentitet”, der afspejler deres opfattelse af, hvordan det danske samfund ser dem. Det betyder naturligvis ikke, at identitet *nødvendigt* er et nulsumsspil, hvor man enten er “indvandrer” eller “dansker”. Men for mange indvandrere og efterkommere ses “danskhed” som noget nærmest uopnåeligt, og netop derfor falder de tilbage på en identifikationskategori, der harmonerer med deres oplevelser.

Dette studie tager empirisk afsæt i forholdet mellem etniske majoritetsdanskere og nyere grupper af indvandrere og efterkommere i Danmark. Jeg forventer, at den konfliktfulde skillelinje mellem dele af majoritets- og minoritetsbefolkningen antænder folks gruppepsykologiske motiver og fører til, at personer, der identificerer sig som enten “danskere” eller “indvandrere”, beredvilligt omfavner ondsindede rygter om modparten. Derfor opstilles identifikationshypotesen:

Identifikationshypotesen: Personer, der identificerer sig som “danskere”, er mere villige til at tro på og dele ondsindede rygter om indvandrere. Personer, der identificerer sig som “indvandrere”, er mere villige til at tro på og dele ondsindede rygter om danskere.

Et væsentligt fund i litteraturen om politisk polarisering er, at vrede rettet mod udgruppen dikterer troen på og delingen af usande oplysninger om konkurrerende partier (Rathje, Van Bavel og van der Linden, 2021). Fundet bygger på teorier om *negative gruppeidentiteter* (Abramowitz og Webster, 2018; Amira, Wright og Goya-Tocchetto, 2019). Teorierne tilsiger, at i højspændte konflikter hvor en gruppes normer og værdier angribes af en modstandergruppe, er det vreden og ønsket om at skade udgruppen frem for glæden ved at tilhøre en gruppe med et fælles formål, der binder folk sammen. Lignende dynamikker virker oplagte i dette studies kontekst. Påståede trusler mod kulturelle værdier og normer indtager netop en fremtrædende position i den politiske diskurs om indvandreres rolle i Danmark (Jensen, Fernández og Brochmann, 2017) og er blandt andet blevet en normaliseret del af mange debatter i (højrefløjs-)politiske miljøer på de sociale medier (Ekman, 2019). Jeg opstiller derfor slutteligt vredeshypotesen:

Vredeshypotesen: Vrede rettet mod udgruppen frem for glæde ved indgruppen ansporer troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter om modparten.

Forskningsdesign og metode

Studiets hypoteser testes ved to spørgeskemaundersøgelser gennemført af analyseorganisationen *YouGov* i perioden 14. november 2017-11. december 2017. Den ene undersøgelse blev gennemført blandt personer af dansk herkomst; den anden blandt indvandrere og efterkommere fra ikkevestlige lande, som var bosiddende i Danmark. Inddelingen i herkomstkategorierne fulgte Danmarks Statistiks definitioner.¹ Jeg fokuserer på ikkevestlige indvandrere, da de fleste – og mest eksplosive – debatter om integration omhandler denne gruppe; fordi

det er den indvandrergruppe, flest danskere ser som en trussel mod den nationale egenart; og fordi det er medlemmer af denne gruppe, der oftest søger mod alternative "indvandreridentiteter" på bekostning af en dansk nationalidentitet. Forventningen er derfor, at den konfliktfyldte identitetskløft mellem respondenter af dansk versus ikkevestlig herkomst tilbyder en gunstig mulighed for at undersøge studiets hypoteser.

Invitation til undersøgelserne blev sendt via e-mail. Stikprøven af personer af dansk herkomst blev indsamlet som et tilnærmelsesvis repræsentativt udsnit af den voksne danske befolkning med hensyn til køn, alder, uddannelse, indkomst og geografisk region.²I den endelige stikprøve deltog 1.006 respondenter. Stikprøven af indvandrere og efterkommere blev indsamlet som en bekvemlighedsstikprøve blandt personer mellem 18 og 65 år. I alt deltog 406 personer, hvoraf 215 var født i Danmark (og derfor er efterkommere). Det var et krav, at deltagerne skulle kunne læse dansk. Valget sikrer, at deltagerne opnår en så fælles forståelse af spørgsmålene som muligt. Men det betyder også, at studiet vanskeligt kan generalisere til indvandrere og efterkommere, der – muligvis på grund af svag tilknytning til det danske samfund og arbejdsmarked – kun i ringe grad taler dansk.

Tabel 1 viser de to gruppers baggrundskarakteristika. Det ses, at gruppen af respondenter af ikkevestlig herkomst i gennemsnit er yngre, indeholder flere kvinder, i højere grad er bosiddende i hovedstadsområdet og har en højere uddannelse, men lavere husstandsindkomst. Tidligere studier har vist, at disse variable har betydning for folks tro på konspirationsteorier og rygter (se fx Uscinski og Parent 2014), og da de samtidig kan påvirke, hvor stærkt man identificerer sig med en social gruppe, vil de fleste af analyserne justere for dem.

Table 1: Fordeling af baggrundskarakteristika blandt ikkevestlige indvandrere og efterkommere samt danske respondenter

Etnicitet	Ikkevestlig (N = 406)	Dansk (N = 1.006)
Alder ^{a)}	37 år (14)	45 år (13)
Køn (pct.)		
Kvinde	59	51
Mand	41	49
Uddannelse (pct.)		
Grund-/folkeskole	7,4	18
Erhvervsfaglig udd.	14	33
Almen gymnasial udd.	22	11
Kort videregående udd.	9,6	6,7
Mellemlang videregående udd.	25	20
Lang videregående udd.	19	11
Forskeruddannelse	1,4	0,6
Ikke oplyst	1,7	0
Husstandsindkomst (brutto) ^{a)}	"500.000-599.999 kr." (3,9)	"600.000-699.999 kr." (3,4)
Region (pct.)		
Hovedstaden	44	31
Sjælland	9,4	14
Syddanmark	21	21
Midtjylland	18	24
Nordjylland	8,4	10

a. Median (standardafvigelse).

Operationalisering af afhængige variable

Respondenterne besvarede spørgsmål om deres tro på og lyst til at dele en række ondsindede rygter, deres identifikation som henholdsvis "dansker" eller "indvandrer" samt deres følelser over for de to grupper. Spørgsmålene udgør studiets centrale variable.

Som afhængige variable valgtes tre rygter om danskere og tre om indvandre- re og efterkommere. De væsentligste udvælgelseskriterier var, at rygterne skulle omhandle konflikten mellem på den ene side den danske majoritetsbefolkning og på den anden side indvandrere og efterkommere, og dernæst at de skulle fremstille "ondsindede" handlinger begået af medlemmer fra den ene gruppe

mod den anden. Herudover var rygterne “ægte”: Historierne florerede og blev debatteret på internettet på undersøgelsestidspunktet. Det betyder ikke, at rygterne nødvendigvis er sande: Som med andre rygter kan indholdet være rigtigt, overdrevent eller opdigtet.

Listerne af rygter ses nedenfor. Rygterne varierer dels i, hvor ondsindet indholdet er – hvor nogle snarere udtrykker mistillid og fordomme fremfor decideret hadefulde påstande – og hvem de centrale aktører er (fx danske politikere og journalister, imamer). Herudover handler mange af rygterne specifikt om muslimer fremfor ikkevestlige indvandrere generelt. Dette valg kan påvirke studiets generaliseringsmuligheder. Ikke alle muslimer er ikkevestlige indvandrere og omvendt, og det kan ikke udelukkes, at rygter om andre grupper (fx indvandrere fra østasiatiske lande) ville lede til anderledes resultater. Omvendt handler den politiske debat i Danmark primært om muslimers og islams rolle i samfundet, hvilket gør rygterne højaktuelle. Men det betyder også, at mange danskere givetvis automatisk forbinder “muslimer” med “ikkevestlige indvandrere”, ligesom mange ikkemuslimske indvandreres indtryk af danskernes generelle imødekommenhed – eller mangel på samme – sandsynligvis formes af denne konfliktlinje. Jeg vurderede derfor, at rygterne stadigvæk kunne kaste lys over artiklens centrale problemstilling.

Ondsindede rygter om danskere:

- Danske journalister fortier sandheden om racisme. De undlader bevidst at bringe historier, når ofrene for voldelige angreb er muslimer (DK1: skjuler racisme).
- Danske politikere vil tvinge skoler og børnehaver til at servere svinekød for alle elever mindst én gang om ugen, uanset elevernes etnicitet og religiøse tro (DK2: tvinger svinekød).
- Danske politikere og embedsmænd anklager bevidst muslimske børn for at være radikaliserede for at få en undskyldning for at tvangsferne dem fra deres familier (DK3: tvangsferner børn).

Ondsindede rygter om indvandrere og efterkommere:

- Danske medier skjuler bevidst fakta om, hvor udbredt vold og kriminalitet er blandt unge indvandrere (IM1: skjuler indvandrevold).
- Imamer opfordrer ikkevestlige indvandrere til at begå socialt bedrageri, så de undgår at arbejde og bidrage til det danske samfund (IM2: opfordrer bedrageri).
- Ledende personer i moskeer presser unge muslimer til at begå indbrud for at skaffe penge til hellig krig (IM3: penge hellig krig).

Respondenterne læste de seks rygter, præsenteret i tilfældig rækkefølge, og blev for hvert rygte bedt om på en fempunktsskala at erklære sig “helt uenig” eller “helt enig” i to udsagn: (1) “Jeg tror, at historien er sand”, og (2) “Jeg kunne finde på at dele historien på et socialt medie (fx Facebook eller Twitter)”. Svarene på de to spørgsmål udgør studiets afhængige variable, og de behandles som kontinuerte variable.

Man kan med en vis rimelighed indvende, at selvrapporterede intentioner om at dele rygter i en anonym spørgeskemaundersøgelse kun i ringe omfang svarer til faktisk deleadfærd på de sociale medier. Nyere studier tyder imidlertid på, at der er en stærk sammenhæng mellem, hvilke (usande) historier spørgeskemarespondenter siger de vil dele, og hvad der faktisk bliver delt på sociale medier (Mosleh, Pennycook og Rand, 2020).

Operationalisering af uafhængige variable

Etnisk identitet. Etnisk identifikation – her som “dansk” eller “indvandrer” – er et komplekst begreb, der kan analyseres på flere måder (Epstein og Heizler, 2015). Her benyttes to indikatorer, der begge tester identifikationshypotesen. Den første indikator udnytter Danmarks Statistiks definition af etnisk herkomst: Er respondenterne af dansk oprindelse (benævnt *dansk herkomst* i analysen) eller indvandrer eller efterkommer fra et ikkevestligt land (*ikkevestlig herkomst*)? Dette er et groft mål for gruppeidentifikation. Det indfanger ikke nødvendigvis en persons subjektive følelse af at tilhøre en bestemt (etnisk) gruppe, ligesom det ikke tager højde for, at gruppeidentifikation hos personer, der nominelt tilhører en gruppe, kan variere i styrke. Ikke desto mindre er målet objektivt, simpelt og brugt i lignende undersøgelser både i amerikanske (Mangum og Block, 2018) og europæiske sammenhænge (Simonsen, 2019).

Den næste indikator måler subjektiv identifikation som dansker (benævnt *dansk identitet* i analysen) eller som medlem af et etnisk minoritetsfællesskab af indvandrere (*indvandreridentitet*). Dette gøres ved at spørge respondenterne på en fempunktsskala om de er “helt uenig” eller “helt enig” i tre udsagn: (1) “Når jeg taler om danskere [/indvandrere], siger jeg ofte ‘vi’ i stedet for ‘de’”, (2) “Når andre mennesker kritiserer danskere [/indvandrere], føles det som en personlig fornærmelse”, og (3) “Når jeg møder danskere [/indvandrere], føler jeg et fællesskab med dem”. På baggrund af respondenternes svar udformede jeg to indeks, ét for identifikation med Danmark (Cronbach’s $\alpha = 0,73$) blandt respondenter af dansk oprindelse og ét for identifikation som indvandrer (Cronbach’s $\alpha = 0,74$) blandt respondenter fra gruppen af ikkevestlige indvandrere og efterkommere.

Den sidste centrale uafhængige variabel benyttes til at teste vredeshypotesen. Hertil måles respondenternes positive og negative følelser for henholdsvis danskere og indvandrere ved at spørge: “Hvad føler du, når du tænker på danskere [/indvandrere]?” Respondenterne blev efterfølgende præsenteret for en række følelser, hvor jeg her fokuserer på spørgsmålene om, i hvor høj grad de følte “glæde” eller “vrede” ved tanken om danskere og indvandrere.

Resultater

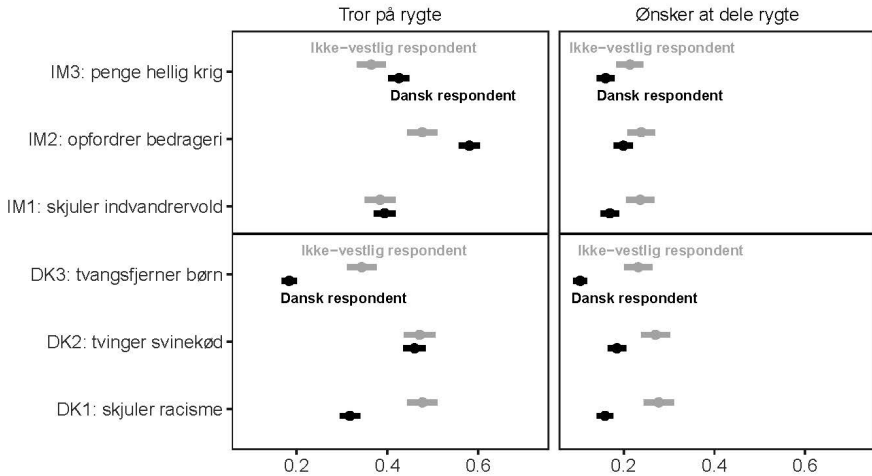
Etnisk herkomst og ondsindede rygter

Med udgangspunkt i *identifikationshypotesen* spørger jeg først: Har etnisk herkomst betydning for troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter, der kan skade modparten? Svaret fremgår af figur 1, der viser gennemsnitlig enighed i, at de seks ondsindede rygter er sande (venstre panel), og at man ønsker at dele dem på sociale medier (højre panel) for respondenter af henholdsvis dansk (sort) og ikkevestlig (grå) herkomst. Det øvre panel viser resultaterne for ondsindede rygter om indvandrere; det nederste for rygterne om danskere. De afhængige variable skaleres fra 0 til 1, hvor højere værdier angiver større tro på og ønske om at dele rygterne. Tabel A1-A2 i appendikset viser resultaterne i tabelform, beregnet ved lineære regressionsmodeller, der justerer for køn og alder.

Figur 1 viser, at selvom troen på rygterne er forholdsvis lav – gennemsnittet for alle seks rygter ligger under skalaens midtpunkt på 0,5 – er der stor variation på tværs af rygterne. Og endnu vigtigere: Figuren støtter generelt identifikationshypotesen om, at etnisk herkomst påvirker *troen* på ondsindede rygter. Sammenlignet med respondenter af ikkevestlig herkomst er respondenterne af dansk herkomst således 10 procentpoint ($p < 0,001$) og 5 procentpoint ($p < 0,05$) mere villige til at tro på de ondsindede rygter om, at imamer opfordrer til socialt bedrageri, og at ledende religiøse skikkelser presser muslimer til at skaffe penge til hellig krig. Rygtet om, at danske medier skjuler fakta om indvandrerkriminalitet, mudrer dog helhedsindtrykket. Her er forskellen mellem grupperne både substantielt og statistisk insignifikant ($p = 0,67$). Rygtet adskiller sig imidlertid fra de to andre, idet det anklager aktører fra den ene gruppe – de danske journalister – for at dække over kriminalitet blandt medlemmer af den anden gruppe. Denne dobbelthed gør muligvis rygtet mindre brugbart som ammunition mod modparten, hvilket kan forklare den insignifikante forskel.

I tråd med forventningerne ses også, at respondenter af ikkevestlig herkomst tror mere på ondsindede rygter om danskerne end respondenter af dansk herkomst. Igen er sammenhængen dog kun statistisk signifikant for to af historierne: (1) Danske journalister fortier sandheden om racisme blandt danskerne, og (2) danske magthavere ønsker at tvangsferne muslimske børn. Her er ik-

Figur 1: Tro på og ønske om at dele ondsindede rygter blandt respondenter af dansk og ikkevestlig herkomst

Note: Gennemsnitlig tro på (venstre panel) og ønske om at dele (højre panel) ondsindede rygter om indvandrere (øvre panel) og danskere (nedre panel) med 95 pct. konfidensinterval. X-aksen angiver respondenternes tro på og ønske om at dele rygterne på sociale medier på variable skaleret fra 0 til 1, hvor højere værdier indikerer større tro på og ønske om at dele. Gennemsnit er beregnet for gruppen af respondenter med dansk (sort) og ikkevestlig (grå) herkomst.

kevestlige respondenter omtrent 14-16 procentpoint mere tilbøjelige til at tro på rygterne. Begge grupper tror dog lige meget på, at danske politikere tvinger skoler og børnehaver til at servere svinekød. Som det ses, skyldes det primært, at danske respondenter i højere grad tror på dette rygte end de to andre dansker-rygter.

Kigger vi til slut på villigheden til at *dele* rygterne, ser vi først, at respondenterne er mindre villige til at dele rygterne end til at tro på dem, og dernæst at der kun er delvis støtte til *identifikationshypotesen*. Som ventet er respondenter af ikkevestlig herkomst langt mere villige – mellem 8-12 procentpoint (alle p-værdier < 0,001) – til at dele ondsindede rygter om danskerne. Imidlertid er de også *mere* villige til at dele de ondsindede rygter om indvandrere, omend forskellene her kun er mellem 3-7 procentpoint og altså markant svagere end før. Alligevel er resultatet overraskende: Godt nok ønsker respondenter af dansk herkomst i højere grad at dele rygter om indvandrere end om danskere, men respondenter af ikkevestlig herkomst er generelt mere villige til at dele *alle* rygterne. Jeg kan kun spekulere på forklaringer på dette mønster. Respondenter

af dansk og ikkevestlig herkomst adskiller sig naturligtvis på andre væsentlige karakteristika end blot deres etnicitet (jf. tabel 1). Selvom analyserne justerer for nogle af disse faktorer, kan andre, uobserverede egenskaber – såsom digitale færdigheder og generel villighed til at dele nyhedsindhold med venner og følgere på sociale medier – spille ind.

Det overordnede billede støtter imidlertid *identifikationshypotesen*. Etnisk herkomst har betydning for, om folk tror på og vil dele rygter, der kan belaste medlemmer af konkurrerende grupper, og denne motivation går igen på begge sider af konfliktlinjen.

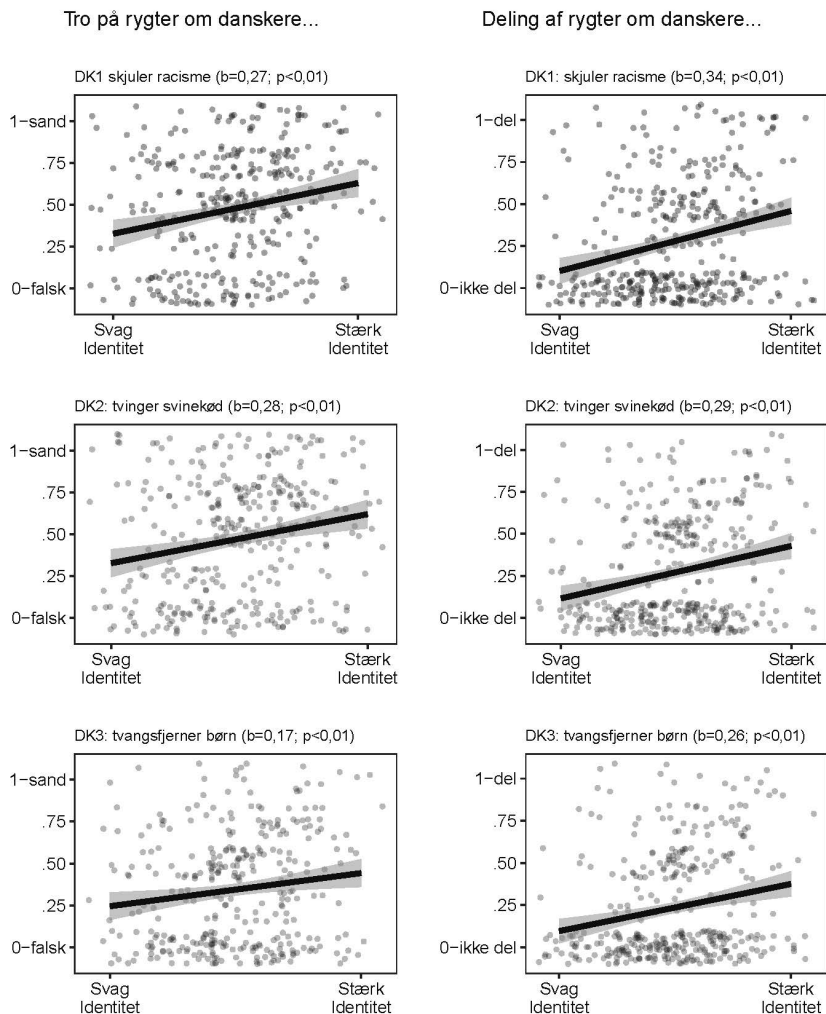
Etnisk identitet og ondsindede rygter

Objektive identitetsmål er i mange henseender utilstrækkelige. Blot fordi Danmarks Statistisk kategoriserer en person som tilhørende en bestemt etnisk kategori, betyder det ikke nødvendigvis, at personen føler slægtskab med gruppen. Måske det i stedet er *styrken* af det psykologiske bånd til en gruppe, der betyder noget? Denne påstand – der knytter sig til identifikationshypotesen, men fokuserer på subjektiv frem for objektiv gruppeidentifikation – testes i figur 2 og 3. Figur 2 viser sammenhængene mellem styrken af indvandreridentitet – gående fra svag til stærk identifikation – og troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter om danskerne blandt respondenter af ikkevestlig herkomst. Figur 3 præsenterer resultaterne for sammenhængen mellem styrken af danskeridentifikation og rygterne om indvandrere blandt respondenter af dansk herkomst. For overskuelighedens skyld præsenterer figurerne kun rygter om respondentens udgruppe. I tabel A3-A4 i appendikset vises resultaterne i tabelform, beregnet ved lineære regressionsmodeller, der justerer for køn, alder samt uddannelse, region og indkomst.

Figurerne støtter i høj grad identifikationshypotesen. Figur 2 viser, at jo stærkere respondenter af ikkevestlig herkomst identificerer sig med gruppen af indvandrere, desto mere både tror de på og ønsker at dele ondsindede rygter om danskerne. Det venstre panel viser, at når man går fra svagest til stærkest indvandreridentitet, stiger troen på historierne med omkring 17 (rygtet om tvangs fjernelse af muslimske børn) til 28 procentpoint (rygtet om tvang til at spise svinekød). For ønsket om at dele rygterne er sammenhængene mindst lige så stærke og indikerer altså, at gruppeidentiteter kan have betydning for delingen af ondsindet indhold på de sociale medier.

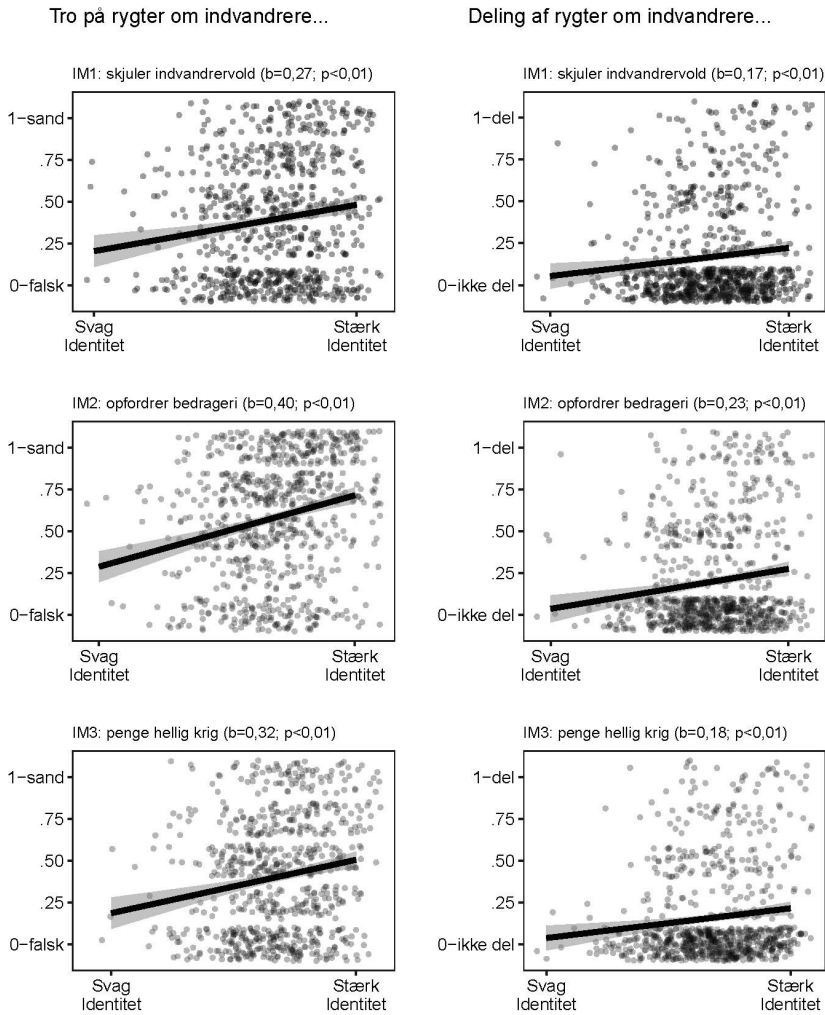
Også blandt danske respondenter finder identifikationshypotesen støtte. Figur 3 viser nemlig, at troen på og – som noget nyt – ønsket om at dele alle tre ondsindede rygter om indvandrere er højere blandt respondenter, der identificerer sig stærkt som danskere. Sammenhængen er stærkest for rygtet om, at ima-

Figur 2: Styrken af identifikation som indvandrer og troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter om danskere. Analyse baseret på respondenter af ikkevestlig herkomst

Note: Regressionslinje med 95 pct. konfidensinterval. X-aksen angiver styrken af respondenternes identitet som indvandrer fra svag (= 0) til stærk (= 1). Y-aksen angiver, om respondenterne tror, rygterne er sande eller falske (venstre panel) og deres ønske om at dele dem på sociale medier (højre panel); begge kodet fra 0 til 1. Tallene i parentes i subfigurerens overskrift angiver hældningskoefficienten for sammenhængen mellem identifikation og de afhængige variable samt p-værdien for hældningskoefficienten. For overskuelighedens skyld er der til hver observation tilføjet en smule tilfældig støj.

Figur 3: Styrken af identifikation som dansker og troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter om indvandrere. Analyse baseret på respondenter af dansk herkomst

Note: Regressionslinje med 95 pct. konfidensinterval. X-aksen angiver styrken af respondenternes identitet som dansker fra svag (= 0) til stærk (= 1). Y-aksen angiver, om respondenterne tror, rygterne er sande eller falske (venstre panel) og deres ønske om at dele dem på sociale medier (højre panel); begge kodet fra 0 til 1. Tallene i parentes i subfigurernes overskrift angiver hældningskoefficienten for sammenhængen mellem identifikation og de afhængige variable samt p-værdien for hældningskoefficienten. For overskuelighedens skyld er der til hver observation tilføjet en smule tilfældig støj.

mer opfordrer ikkevestlige indvandrere til socialt bedrageri. Her stiger troen på og ønsket om at dele rygten med henholdsvis 40 og 23 procentpoint, når man går fra svagest til stærkest identifikation som dansker. Men sammenhængen er også stærk for de resterende rygte. Det er desuden værd at bemærke, at de fleste respondenter af dansk herkomst identificerer sig moderat til stærkt som danskere. Det betyder, at troen på og ønsket om at dele disse konkrete rygter om indvandrere er forholdsvis udbredt (om end, som figurerne viser, udgangspunktet for ønsket om at dele rygterne relativt set er lavere).

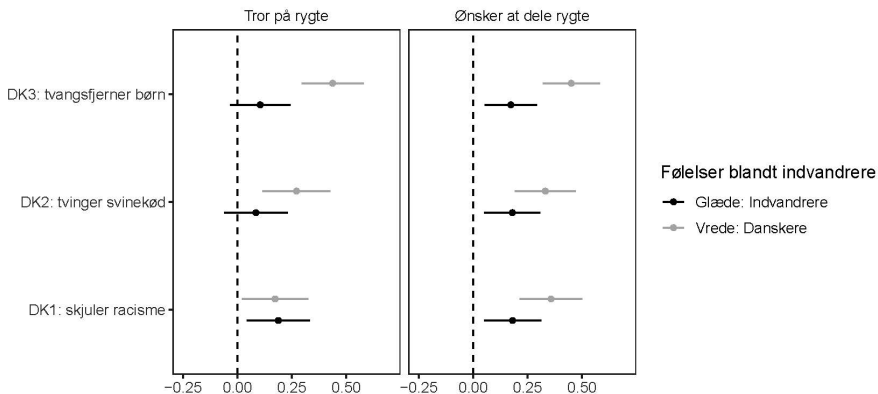
Indgruppekærlighed, udgruppevrede og ondsindede rygter

I analysens tredje og sidste del spørger jeg, om det særligt er kærlighed til indgruppen eller – som vredeshypotesen forudsiger – vrede rettet mod udgruppen, der forklarer sammenhængen.

Figur 4 og 5 viser estimerede koefficienter fra en række lineære regressionsmodeller, hvor troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter er de afhængige variable, og hvor målene for indgruppekærlighed og udgruppevrede udgør de centrale uafhængige variable. Figur 4 viser effekterne af (1) glæden ved tanken om indvandrere og (2) vreden ved tanken om danskere blandt respondenter af ikkevestlig herkomst. Figur 5 viser effekterne af (1) glæden ved tanken om danskere og (2) vreden ved tanken om indvandrere blandt respondenter af dansk herkomst. Alle regressionsmodeller inkluderer vredes- og glædesmålene på samme tid og justerer for de samme variable som før. Alle variable er skaleret fra 0 til 1, og følelsesmålene er kodet, så højere værdier indikerer stærkere følelser. Som før præsenterer figurerne kun rygter om respondenternes udgruppe. Tabel A5-A6 i appendikset viser resultaterne i tabelform.

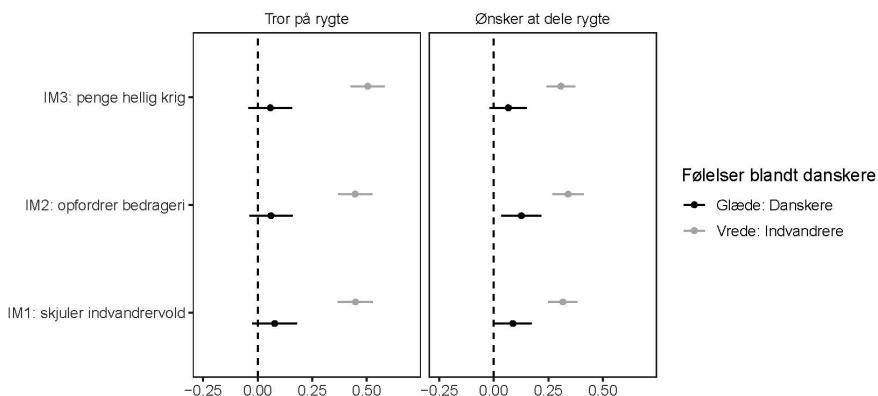
Figurerne finder stærk støtte til vredeshypotesen. Blandt begge grupper er det særligt vreden mod udgruppen, og kun i mindre omfang glæden ved tanken om indgruppen, der motiverer troen på og lysten til at dele ondsindede rygter. Sammenhængen er stærke: Blandt respondenter af dansk herkomst stiger både troen på og ønsket om at dele rygter om indvandrere med omkring 25 procentpoint, når man går fra laveste til højeste niveau af “indvandervrede”. Blandt respondenter af ikkevestlig herkomst stiger troen på (ønsket om at dele) ondsindede danskerygter med omkring 50 (30) procentpoint, når man går fra laveste til højeste niveau af “danskervrede”. Omvendt viser figurerne, at “glædesmålene” kun sporadisk er statistisk signifikante og substantielt mindre betydningsfulde. Tilsammen indikerer resultaterne altså, at det særligt er “disidentifikation” – dvs. aktiv afstandtagen fra konkurrerende grupper (Simonsen, 2017a), som man nærer mistillid til eller har fordomme om – der driver villigheden til at dele ondsindet indhold på de sociale medier.

Figur 4: Betydning af glæde og vrede for troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter om danskere. Analyse baseret på respondenter af ikkevestlig herkomst

Note: Estimerede regressionskoefficienter fra lineære regressionsmodeller med 95 pct. konfidensintervaller, hvor der kontrolleres for køn, alder, uddannelse. Koefficientværdier > 0 indikerer positiv korrelation mellem følelsesmålene og troen på og ønsket om at dele rygterne. Alle variable er skaleret fra 0 til 1.

Figur 5: Betydning af glæde og vrede for troen på og ønsket om at dele ondsindede rygter om indvandrere. Analyse baseret på respondenter af dansk herkomst

Note: Estimerede regressionskoefficienter fra lineære regressionsmodeller med 95 pct. konfidensintervaller, hvor der kontrolleres for køn, alder, uddannelse. Koefficientværdier > 0 indikerer positiv korrelation mellem følelsesmålene og troen på og ønsket om at dele rygterne. Alle variable er skaleret fra 0 til 1.

Konklusion

Mange studier antager, at troen på og delingen af falske nyheder, konspirationsteorier og andre former for misinformation på sociale medier udspringer af borgernes uopmærksomhed og begrænsede digitale kundskaber. Forklaringerne har givetvis noget på sig. Men som jeg argumenterer i denne artikel, risikerer sådanne tilgange at overse de centrale sociale overvejelser, der motiverer troen på og spredningen af, hvad jeg benævner *ondsindede rygter* – dvs. uverificerede nyhedshistorier, der fremstiller bestemte grupper i et dårligt lys. Artiklen her præsenterer resultater fra en spørgeskemaundersøgelse i Danmark, der efterprøver to hypoteser om, hvordan identifikation med etnisk-kulturelle grupper – her: danskere versus indvandrere – og hadet til ”fjendtlige” udgrupper forstærker troen på og lysten til at dele ondsindede rygter.

Resultaterne støtter generelt hypoteserne. Personer, der identificerer sig stærkt som danskere og nærer stor vrede mod indvandrere, er mere villige til at tro på og dele ondsindede rygter om indvandrere, ligesom personer, der identificerer sig som indvandrere og tænker negativt om danskere, i højere grad omfavner ondsindede rygter om danske politikere, journalister og embedsmænd. Fundene harmonerer med tidligere amerikanske studier af partiidentifikations rolle i forbindelse med rygtedeling (Guess et al., 2019b, Osmundsen et al., 2021). Men de viser samtidig, at resultaterne generaliserer til en dansk kontekst og til gruppeidentiteter, der samler sig omkring en etnisk-kulturel, frem for en partipolitisk, skillelinje. Særligt sidstnævnte er et centralt fund. Danmark befinder sig ikke i en etnisk borgerkrig. Men spørgsmålet om (ikkevestlig) indvandring er polariserende og kontroversielt. Resultaterne tyder på, at konflikten er potent nok til at igangsætte de samme rygtedynamikker, man kender fra mere voldsomme etniske konflikter (Horowitz og Varshney, 2003).

Der knytter sig nogle forbehold til disse konklusioner. For det første inddrager analysen kun et lille antal ondsindede rygter, hvor størstedelen omhandler en bestemt gruppe indvandrere – muslimer. Nogle af de specifikke resultater kan være farvet af det konkrete valg. Det er således vigtigt at få undersøgt, hvor udbredt troen på og ønsket om at dele andre ondsindede rygter er. For det andet hviler resultaterne på en spørgeskemaundersøgelse. Som tidligere nævnt, tyder forskningen på, at historier, spørgeskemarespondenter påstår at ville dele, også er dem, der faktisk går viralt på sociale medier (Mosleh, Pennycook og Rand, 2020). Ikke desto mindre er det vigtigt ikke at fortolke for stærkt på de specifikke andele af respondenter, der tror på de konkrete rygter.

Såfremt artiklens teoretiske ramme skildrer virkeligheden, har det oplagt betydning for mulighederne for at stoppe udbredelsen af misinformation på sociale medier. Hvis problemet skyldtes uopmærksomhed eller uvidenhed, ville

løsningen være ligetil: Undervis folk i, hvordan man afgør, hvad der er sandt og falsk, gør dem opmærksom på, hvor vigtigt det er at dele troværdig information på internettet, og problemet er løst. Men hvad hvis delingen af nyhedshistorier – både sande og falske – afspejler stærke gruppeidentiteter og had til andre grupper? I de tilfælde hviler udbredelsen af ondsindede usandheder på dybere skillelinjer i samfundet – skillelinjer skabt af partipolitiske, klasse-mæssige eller, som her, etnisk-kulturelle modsætninger – der afføder polarisering. Opblødning af sådanne konfliktlinjer er ikke en umulig opgave. Forestillinger om hvad eksempelvis “danskhed” vil sige, er til konstant forhandling, og mindre konfliktladede varianter kan muligvis vinde indpas. Ikke desto mindre er det en betydeligt mere krævende opgave at løse.

Noter

1. Danmarks Statistisk definerer herkomst således: “En person har dansk oprindelse, hvis han eller hun har mindst én forælder, som både er dansk statsborger og født i Danmark. Hverken indvandrere eller efterkommere har én forælder, som både er dansk statsborger og født i Danmark. Forskellen mellem indvandrere og efterkommere er, at indvandrere er født i udlandet, mens efterkommere er født i Danmark.” Ikkevestlige lande er alle andre lande end EU-medlemslande, Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand.
2. Data fra stikprøven af personer med dansk oprindelse er blevet brugt i forbindelse med en anden undersøgelse af et andet forskningsspørgsmål (Osmundsen og Petersen, 2019).

Supplerende materiale

Supplerede materiale til artiklen findes her.

Litteratur

- Abramowitz, Alan I. og Steven W. Webster (2018). Negative partisanship: Why Americans dislike parties but behave like rabid partisans. *Political Psychology* 39: 119-135.
- Amira, Karyn, Jennifer Cole Wright og Daniela Goya-Tocchetto (2019). In-group love versus out-group hate: Which is more important to partisans and when? *Political Behavior* 43: 1-22.
- Berinsky, Adam J. (2017). Rumors and health care reform: Experiments in political misinformation. *British Journal of Political Science* 47 (2): 241-262.
- Bhavnani, Ravi, Michael G. Findley og James H. Kuklinski (2009). Rumor dynamics in ethnic violence. *The Journal of Politics* 71 (3): 876-892.

- Brygger, Rasmus, Rasmus Nielsen, Karen Nielsen Bredahl og Jørgen Goul Andersen (2021). Danskerne tror, integrationen går meget værre end i virkeligheden. *Dansk Videnscenter for Integration og Mandag Morgen*, 28 oktober.
- Christensen, Ann-Dorte og Sune Qvotrup Jensen (2012). *Stemmer fra en bydel*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- DiFonzo, Nicholas og Prashant Bordia (2000). How top PR professionals handle hearsay: corporate rumors, their effects, and strategies to manage them. *Public Relations Review* 26 (2): 173-190.
- Ekman, Mattias (2019). Anti-immigration and racist discourse in social media. *European Journal of Communication* 34 (6): 606-618.
- Epstein, Gil S. og Odelia Heizler (2015). Ethnic identity: A theoretical framework. *IZA Journal of Migration* 4 (1): 4-9.
- Guess, Andrew, Benjamin Lyons, Jacob M Montgomery, Brendan Nyhan og Jason Reifler (2019a). Fake news, facebook ads, and misperceptions. *Democracy Fund*.
- Guess, Andrew, Jonathan Nagler og Joshua Tucker (2019b). Less than you think: Prevalence and predictors of fake news dissemination on facebook. *Science Advances* 5 (1): eaau4586.
- Hainmueller, Jens og Daniel J. Hopkins (2014). Public attitudes toward immigration. *Annual Review of Political Science* 17: 225-249.
- Hogg, Michael A. og Dominic Abrams (1988). *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. Taylor & Frances/Routledge.
- Horowitz, Donald og Ashutosh Varshney (2003). Lethal ethnic riots: Lessons from India and beyond. *US Institute of Peace Special Report* 101.
- Huddy, Leonie (2001). From social to political identity: A critical examination of social identity theory. *Political Psychology* 22 (1): 127-156.
- Iyengar, Shanto, Gaurav Sood og Yphtach Lelkes (2012). Affect, not ideology: A social identity perspective on polarization. *Public Opinion Quarterly* 76 (3): 405-431.
- Jensen, Kristian Kriegbaum, Christian Fernández og Grete Brochmann (2017). Nationhood and Scandinavian naturalization politics: varieties of the civic turn. *Citizenship Studies* 21 (5): 606-624.
- Kim, Dam Hee, Mo Jones-Jang og Kate Kenski (2020). Why do people share political information on social media? *Digital Journalism* 9 (8): 1123-1140.
- Kunda, Ziva (1990). The case for motivated reasoning. *Psychological Bulletin* 108 (3): 480.
- Mangum, Maruice og Ray Block (2018). Social identity theory and public opinion towards immigration. *Social Sciences* 7 (3): 41.
- Miller, Joanne M., Kyle L. Saunders og Christina E. Farhart (2015). Conspiracy endorsement as motivated reasoning: The moderating roles of political knowledge and trust. *American Journal of Political Science* 60 (4): 824-844.

- Mosleh, Mohsen, Gordon Pennycook og David G. Rand (2020). Self-reported willingness to share political news articles in online surveys correlates with actual sharing on twitter. *PLOS ONE* 15 (2): e0228882.
- Osmundsen, Mathias og Michael Bang Petersen (2019). Danskernes tro på politiske konspirationsteorier: Om sammenhængen mellem politisk ideologi og konspirationsteorier i Danmark. *Økonomi og Politik* 2019 (3): 41-60.
- Osmundsen, Mathias, Alexander Bor, Peter Bjerregård Vahlstrup, Anja Bechmann og Michael Bang Petersen (2021). Partisan polarization is the primary psychological motivation behind political fake news sharing on twitter. *American Political Science Review* 115 (3): 999-1015.
- Pennycook, Gordon, Ziv Epstein, Mohsen Mosleh, Antonio Alonso Arechar, Dean Eckles og David Gertler Rand (2019). Understanding and reducing the spread of misinformation online. *Advances in Consumer Research Volume* 18: 863-867.
- Pennycook, Gordon, Jonathon McPhetres, Yunhao Zhang, Jackson G Lu og David G Rand (2020). Fighting covid-19 misinformation on social media: Experimental evidence for a scalable accuracy-nudge intervention. *Psychological Science* 31 (7): 770-780.
- Pennycook, Gordon og David G. Rand (2019). Lazy, not biased: Susceptibility to partisan fake news is better explained by lack of reasoning than by motivated reasoning. *Cognition* 188: 39-50.
- Petersen, Michael Bang, Mathias Osmundsen og Kevin Arceneaux (2019). A “need for chaos” and the sharing of hostile political rumors in advanced democracies. *Working paper*.
- Rathje, Steve, Jay Van Bavel og Sander van der Linden (2021). Out-group animosity drives engagement on social media. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 118 (26): e2024292118.
- Reiermann, Jens og Torben K. Andersen (2019). Hver fjerde dansker: Muslimer skal ud af Danmark. *Mandag Morgen*, 21. oktober.
- Rose, Jonathan (2017). Brexit, Trump, and post-truth politics. *Public Integrity* 19 (6): 555-558.
- Simonsen, Kristina Bakkær (2017a). Hvor dansk skal man være for at være dansk? Hvordan unge efterkommere af indvandrere fra Mellemøsten oplever mulighederne for at høre til i Danmark. *Politica* 49 (3): 312-329.
- Simonsen, Kristina Bakkær (2017b). What it means to (not) belong: A case study of how boundary perceptions affect second-generation immigrants’ attachments to the nation. *Sociological Forum* 33 (1): 118-138.
- Simonsen, Kristina Bakkær (2019). The democratic consequences of anti-immigrant political rhetoric: A mixed methods study of immigrants’ political belonging. *Political Behavior* 43 (1): 143-174.

- Tajfel, Henri, John C. Turner, William G. Austin og Stephen Worchel (1979). An integrative theory of intergroup conflict. *Organizational Identity: A Reader* 56 (65): 33-47.
- Tandoc, Edson C, Zheng Wei Lim og Richard Ling (2017). Defining “fake news”. *Digital Journalism* 6 (2): 137-153.
- Uscinski, Joseph E. og Joseph M. Parent (2014). *American conspiracy theories*. Oxford University Press.
- van der Linden, Sander, Jon Roozenbeek og Josh Compton (2020). Inoculating against fake news about COVID-19. *Frontiers in Psychology* 11: 566790.
- Vosoughy, Soroush, Deb Roy og Sinan Aral (2018). The spread of true and false news online. *Science* 359 (6380): 1146-1151.